

Tjänsteskrivelse

Datum

2025-03-13

Vår referens

Jan Haak

Strateg

Jan.Haak@malmo.se

Lägesrapport VA SYD, Maxima 2025; 1 av 2 **STK-2025-444**

Sammanfattning

Kommunfullmäktige beslutade den 23 maj 2024 att godkänna förslag på investeringsavtal avseende MAXIMA. Av projektets totalbudget om 17,5 mdkr godkände kommunfullmäktige - Malmös del - en låneram motsvarande 14 537 mdkr indexerat i januari 2024 års penningvärde. MAXIMA-projektet är Malmö stads enskilt största satsning (STK-2024-518).

Kommunfullmäktige har uppdragit åt kommunstyrelsen att närmare följa projektets genomförande. Föreliggande lägesrapport är den första av två som kommer redovisas för kommunstyrelsen under år 2025.

I enlighet med investeringsavtalet har VA SYD i nära samarbete med Malmö stad tagit fram förslag på program och ekonomistyrning och investeringsbudget. Malmö stads ägarnämnd ställde sig bakom förslag om uppdaterad investeringsbudget och program- och ekonomistyrning för MAXIMA den 3 mars 2025.

Vad gäller tillståndsfrågorna godkände kommunstyrelsen i ärende STK-2024-1389 den 5 mars 2025, förslag på yttrande i enlighet med 6 kap miljöbalken.

För att hålla rambudgeten är tydliga beslutsprocesser och ansvarsfördelning kritiskt. Regelbundna så kallade second opinions är av yttersta vikt som ett led att vara en lärande projektorganisation och för att snabbt kunna säkerställa samordning och resursoptimering så att investeringsbudgeten kan fullföljas inom beslutad rambudget om 17,5 mdkr.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen besluta

1. Kommunstyrelsen lägger informationen till handlingarna.
2. Kommunstyrelsen översänder stadskontorets lägesrapport till VA SYD.
3. Kommunstyrelsen uppdrar till stadskontoret att i samråd med fastighets- och gatukontoret och VA SYD undersöka de organisatoriska förutsättningarna gällande avfallshantering och att hösten 2025 återrapportera resultaten till kommunstyrelsen.

Beslutsunderlag

- G-Tjänsteskrivelse KSAU 250324 Lägesrapport VA SYD, Maxima 2025; 1 av 2
- Program- och ekonomistyrning MAXIMA 2025-02-25
- Undertecknat Investeringsavtal MAXIMA

Beslutsplanering

Kommunstyrelsens arbetsutskott 2025-03-24

Kommunstyrelsen 2025-04-02

Beslutet skickas till

VA SYD

Miljönämnden

Stadsbyggnadsnämnden

Tekniska nämnden

Stadskontoret, avdelningen bolag och kommunalförbund

Stadskontorets handläggare

Ärendet

Bakgrund

Befintligt avloppsledningssystem har byggts ut successivt sedan början av 1900-talet. Den senaste stora utbyggnaden av systemet skedde på slutet av 50-talet och början av 60-talet. Mot den bakgrunden beslutade kommunstyrelsen i februari 2016 att godkänna VA SYD:s förslag till vidare utredning av projektet Malmö avloppstunnel (**STK-2015-482**). Nyttorna med ett nytt system formulerades för att:

- Trygga tillväxt och framtida behov
- Skydda vattenmiljöer
- Främja hållbarhet enligt cirkulär ekonomi
- Skapa ett robust och framtidssäkert avloppsreningssystem.

Beredningsprocessen

I maj 2019 behandlade kommunstyrelsen VA SYD:s framställan om inriktningen att bygga en avloppstunnel i Malmö. Den samlade bedömningen från remissinstanserna

var att projektet var av sådan omfattning att beslut om inriktning måste samordnas med kommande utbyggnadsinvesteringar i Sjölunda avloppsreningsverk. Kommunstyrelsen beslutade att VA SYD skulle inkomma med ett samlat underlag för helhetsbedömning av planering och genomförande avseende transport av avloppsvatten och utbyggnad av Sjölunda med mera, och hur detta påverkar behovet av höjningar av VA-taxan och andra konsekvenser för Malmö stad **(STK-2018-1157)**.

I februari 2021 behandlade kommunfullmäktige VA SYD:s inriktningsförslag – program Hållbar avloppsrening i ett växande Skåne. I ärendet beslutade kommunfullmäktige att kommunen har som avsikt att ansluta sin allmänna avloppsanläggning till Nya Sjölunda, om kostnadsfördelningar kopplat till befolkningsprognoser och att förbinda sig genom sitt VA-kollektiv att stå för sin andel av utredningskostnaderna samt för att fortsätta med utrednings- och tillståndsfasen för de regionala anläggningarna **(STK-2020-1462)**.

Kommunfullmäktige beslutade den 23 maj 2024 att godkänna förslag till investeringsavtal avseende MAXIMA. Av projektets totalbudget om 17,5 mdkr godkände kommunfullmäktige gällande Malmös del, en låneram motsvarande 14 537 mdkr indexerat i januari 2024 års penningvärde **(STK-2024-518)**.

I enlighet med investeringsavtalet har VA SYD i nära samarbete med Malmö stad tagit fram förslag på program och ekonomistyrning och investeringsbudget.

Malmö stads ägarnämnd har fortlöpande informerats om arbetet med att ta fram en utvecklad investeringsbudget och program- och ekonomistyrning under hösten och vintern 2024-2025. Nämnden ställde sig bakom förslag om uppdaterad investeringsbudget och program- och ekonomistyrning för MAXIMA den 3 mars 2025. Förbundsfullmäktige behandlar styrdokumentet den 27 mars 2025.

Rambudget

Kommunerna har förbundit sig att låna ut medel för genomförande av respektive Anläggningsdel, för programgemensamma kostnader samt för osäkerheter och risker som belöper på respektive anläggningsdel enligt tabell 1. Drift- och kapitalkostnader för anläggningsdelar 1–3 ska finansieras genom kostnadstäckande VA-avgifter som betalas av VA-kollektiven vars avloppsvatten leds till Sjölunda avloppsreningsverk.

Kostnaderna ska fördelas enligt särskilda principer som är förenliga med lag (2006:412) om allmänna vattentjänster. Drift- och kapitalkostnader för anläggningsdelar 4–6 ska finansieras genom kostnadstäckande VA-avgifter som betalas av VA-kollektivet i den kommun där anläggningsdelen är belägen.

Rambudget

Anläggningsdelar	Budget (exkl. program-gemensamt, osäkerheter och risker)	Budget (inkl. program-gemensamt, osäkerheter och risker)	Finansiär
1. Sjölanda avloppsreningsverk	7 675	10 135	Malmö stad
2. Sjölanda pumpstation	674	890	Malmö stad
3. Avloppstunnel Norr	2 118	2 797	Lunds kommun
4. Avloppstunnel Söder	2 451	3 236	Malmö stad
5. Mikrotunnlar Malmö	209	276	Malmö stad
6. Anslutning Borgeby	126	166	Lomma kommun
Total investering	13 253	17 500	

Tabell 1. Penningvärde januari 2024, utdrag ur investeringsavtalet

Program- och ekonomistyrning och investeringsbudget

Beslutsstruktur och ansvarsfördelning

I enlighet med investeringsavtalet kommunfullmäktige godkännt ges *Malmö stads ägarnämnd* en central roll i att säkerställa inflytande och samverkan mellan medlemskommunerna. (se p. 4.2 investeringsavtalet). Principen för hur MAXIMA styrs sker inom ramen för VA SYD:s organisation, där kommunallagen och förbundsordningen sätter ramarna. Det innebär att beslutsfattandet sker genom förbundsfullmäktige, förbundsstyrelsen och ägarnämnderna, med tydliga processer för beredning och beslut.

Ekonomistyrning och finansiering

Finansieringen av MAXIMA baseras på ett gemensamt *investeringsavtal* där medlemskommunerna ansvarar för specifika anläggningsdelar, se tabell 1. Projektet finansieras genom lån med amorteringsfrihet fram till driftsättning. Kreditivränta tillämpas fram till driftsättning och räntekänsligheten hanteras inom VA SYD:s finansstrategi.

Uppföljning och avvikelshantering

Projektet följs systematiskt upp kvartalsvis för att säkerställa att funktion, omfattning, tid, kvalitet och kostnad hålls enligt plan. Den kvartalsvisa rapporteringen kommer att anpassas efter framdriften och förändrade förutsättningar. Rapporten kommer innehålla en övergripande lägesbeskrivning, information från programorganisationen samt uppdateringar kring anläggningsdelars upphandlingar, projektering, funktion, omfattning, entreprenader och eventuella driftstörningar. Dessutom ingår prognoser för kommande aktiviteter, avstämning av upphandlingar, projekt och entreprenader, tidplan samt ekonomisk prognos och budgetuppföljning.

Avvikelse identifieras, rapporteras och hanteras enligt en fastställd ordning och kan lyftas till ägarnämnd, förbundsstyrelse eller fullmäktige vid behov. En särskild riskbudget är avsatt och beslutsstrukturen är utformad för att minimera onödig användning av riskmedel. En avvikelse uppstår när specificerade krav på funktion, omfattning, tid, kvalitet eller kostnad inte uppfylls. Genom att rapportera avvikelser till VA SYD:s ägarnämnder och beslutande organ säkerställs en tydlig styrning.

Riskmedel

Investeringsavtalet reglerar användningen av *riskmedel* genom koppling till respektive anläggningsdel, vilket innebär att varje medlemskommun ansvarar för att finansiera en fastställd andel av de samlade riskmedlen. Beslutsstrukturen för riskmedel ska följa principer för hantering av avvikelser i stort, så beslut om avvikelser i funktion och omfattning, tid, kvalitet eller kostnad hålls samman.

Samhällsbyggnadsprocessen

Tillståndprocessen

Som en inledande del av tillståndprocessen och utifrån miljöbalken ska *avgränsningssamråd* hållas med berörda myndigheter och kommuner, organisationer, särskilt berörda och allmänheten. Den planerade verksamheten innebär en betydande miljöpåverkan i enlighet med vad som anges i 6§ miljöprövningsförordningen (2013:251). Tekniska nämnden, stadsbyggnadsnämnden och miljönämndens yttranden behandlades i kommunstyrelsen 5 mars 2025 (STK-2024-1389). Tillståndsansökan planeras att skickas till mark- och miljödomstolen i Växjö i maj 2025, med målet att erhålla verkställighet för samtliga anläggningsdelar i juni 2027. Under tiden genomförs driftsstödjande arbeten inom befintliga tillstånd för att optimera tidplanen för både programmet och övriga investeringsprojekt på VA SYD.

Sammanfattningsvis framför nämnderna att effektiv *samordning och kommunikation* är avgörande för att säkerställa tidplan och budget för projektet, särskilt i relation till andra kommunala infrastrukturprojekt, mark- och vattenområden. Projektet saknar ett tydligt *stadsmiljöperspektiv*, vilket är kritiskt vid återställning och påverkan på grönområden och träd. *Byggtrafiken* måste planeras för att minimera störningar i stadens trafikflöden, med särskild hänsyn till gående och cyklister. Samordning med *Öresundsmetron* är nödvändig för att undvika konflikter om underjordiskt utrymme och geotekniska förutsättningar. Dessutom får projektet inte negativt påverka *fartygstrafiken* vid Oljehamnen, vilket kräver skyddsåtgärder. En strategi för hantering av *massor och markföroreningar* måste utvecklas tidigt, samtidigt som påverkan på framtida *exploateringsmöjligheter* och markanvändning utreds. *Miljökonsekvenser och klimatanpassning*, inklusive kustskyddsstrategi och klimatneutralt byggande, behöver integreras i planeringen. Slutligen kräver *schaktarbeten* i olika stadsdelar noggrann samordning med stadsutveckling för att minimera påverkan på trafik, träd och stadsmiljö. Projektet

omfattar 13 schakt som används för anslutningar, arbetsområden och framtida underhåll, se figur 1. Byggtiden beräknas till cirka fyra år, exklusive installationer vid pumpstationen. Tunneln byggs på 25–30 meters djup med självfall, har en diameter på cirka 5 meter. Varje schakt kommer fungera som en arbetszon där borrhning och installationer genomförs. Dessa områden måste anpassas för att minimera störningar i staden.

Varje schakt tar cirka två år att färdigställa, vilket kräver noggrann planering för att hålla tidplanen. Stadsnära byggnation – Trafik- och verksamhetspåverkan måste minimeras genom samordnade åtgärder och kommunikation med berörda aktörer. Tunnelbygget kräver samordning med stadens utveckling och innebär insatser för att minska störningar och skydda miljön. Återställningsarbeten planeras för att bevara områdets estetiska och funktionella värden.

Produktionsstart är planerat till hösten 2027 för att pågå fram till år 2035 då projektet avslutas och går över i ordinarie drift.

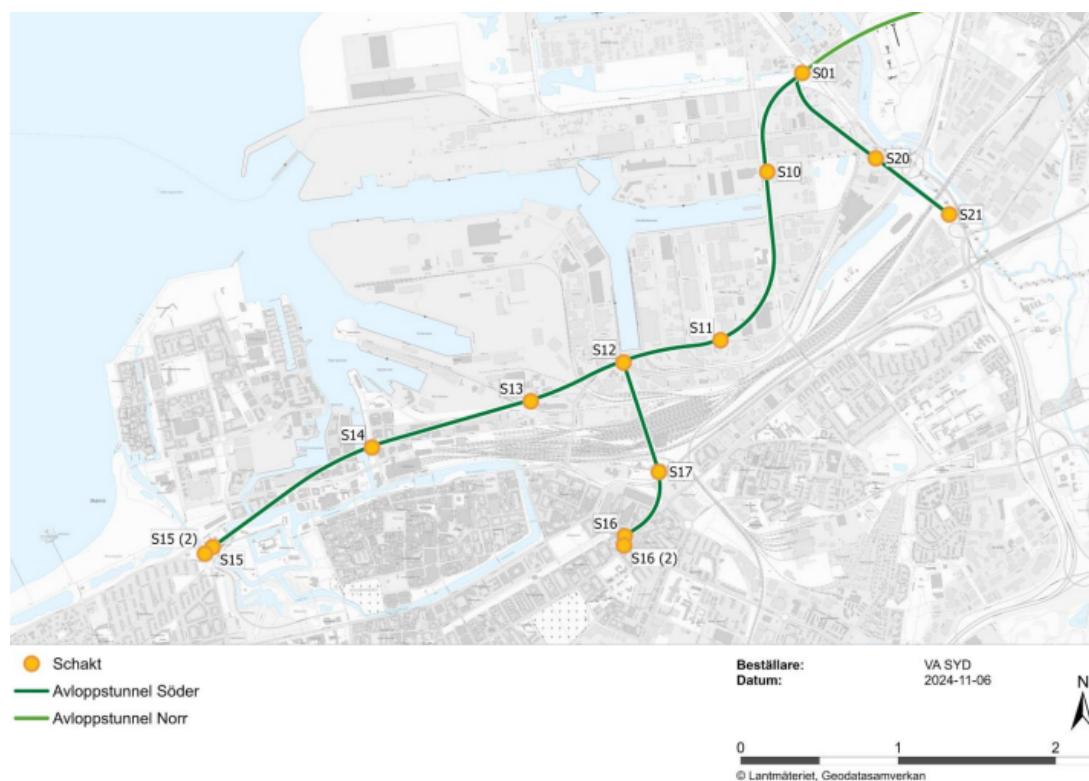

Fig. 1

Stadskontorets bedömning

MAXIMA-projektet kommer ställa exceptionella krav på VA SYD-organisationens samlade resurser under många år framöver. Kommunalförbundet består idag av sex medlemskommuner och den 1 januari 2025 anslöt Svedala kommun som ny medlem.

VA SYD är huvudman för medlemmarnas VA-anläggningar och har till uppgift att svara för dricksvatten och avloppsvattenförsörjningen. Förbundet anlägger, underhåller, förvaltar och driver pumpstationer, ledningsnät, reningsanläggningar och övriga anordningar som erfordras för upprätthållande av en långsiktigt säker och väl fungerande verksamhet.

Samtidigt har Malmö och Burlövs kommuner som en tillkommande förbundsuppgift överlåtit den administrativa hanteringen av kommunernas beställarfunktion avseende avfallshantering. Att säkerställa och balansera så att förbundets huvuduppdrag har organisatoriska förutsättningar att nå målen enligt förbundsordningen samtidigt som MAXIMA-projektet ska genomföras, måste därför anses vara en prioriterad fråga. Därför finns det anledning att förutsättningslöst utreda avfallshanteringens organisatoriska hemvist.

För att säkerställa dialog och uppföljningsprocessen har VA SYD och stadskontoret etablerat en struktur och process med berörda förvaltningar. Stadskontoret bistår de tekniska förvaltningarna samt Malmö stads ägarnämnd med administrativt stöd. Stadskontoret har inrättat ett exekutivt dialogfora tillsammans med centrala aktörer. Mötet leds av stadsdirektören och syftar till att ge en helhetsbild över MAXIMA och andra pågående planer och investeringar, att koordinera genomförandefrågor och för att främja samverkan och informationsutbyte.

Kommunstyrelseberedningen gavs en nulägesbild från VA SYD:s projektledning den 12 mars.

För att hålla rambudgeten är tydliga beslutsprocesser och ansvarsfördelning kritiskt. Successiv kalkylering eller motsvarande metod är kritisk för att säkerställa kalkylsäkerhet och följsamhet mot budgetramen men också för att skapa väl underbyggda prognoser. Det är särskilt viktigt att redovisa MAXIMA-investeringens påverkan på VA-taxans utveckling i sin helhet, plan för index, kreditivränta, och avvecklingskostnader. För att möjliggöra snabba beslut är det också viktigt att projektet får delegerat beslutsmandat. Ekonomistyrningen måste vara samordnad och förankrad, medan uppföljning och rapportering behöver vara flexibla och anpassas efter förändrade planeringsförutsättningar.

Stadskontoret instämmer i nämndernas yttranden i tillståndsfrågan, att effektiv samverkan är avgörande för att MAXIMA-projektet ska kunna hålla tidplanen. Det förutsätter att det inrättas en struktur, process och kommunikation som säkerställer att genomförandeplaneringen är samordnad med stadens egen beslutsplanering. MAXIMA-projektets komplexitet medför behov av en nära och samordnad helhetssyn mellan stadens förvaltningar och VA SYD. Det är också viktigt att MAXIMA-projektet koordineras med angränsande exploateringar exempelvis Storstadspaketet.

Givet att MAXIMA är ett megaprojekt med ambitiös tidplan pågår samtidigt löpande driftsverksamhet som ska upprätthållas och utvecklas. Det är av yttersta vikt att överlämning till linjen av delprojekt är dimensionerade så att driftsättningsorganisationen kan ta emot och exekvera driftsättningen av mottagande anläggningsdelar. I annat fall är risken överhängande att budget, tidplan och funktionalitet kan komma att påverkas och försena projektets genomförande.

När det gäller frågor som långsiktig kapacitet, klimatpåverkan, och juridiska osäkerheter ser stadskontoret att dessa kan utvecklas mer. Exempelvis vad gäller beredskap för ytterligare kapacitetsökning om befolkningen fortsätter att växa, alternativa lösningar och teknikval, risker om ansökan inte godkänts enligt tidplanen samt risker för förseningar och kostnadsökningar.

Stadskontoret förutsätter att regelbundna så kallade second opinions initieras av projektet som ett led att vara en lärande projektorganisation och för att snabbt kunna säkerställa samordning och resursoptimering så att investeringsbudgeten kan fullföljas inom beslutad rambudget om 17,5 mdkr.

Ansvariga

Martin Ljungberg Nämndsekreterare
Henrik Loveby Avdelningschef
Andreas Norbrant Stadsdirektör